



Ciril Zlobec

STANJA IN TRENUTKI

STANJE 1: VESTALKA DOBREGA IN ZLA

Okus po divjih sadežih ima,
vseh barv in vonjev v slast se nam ponuja,
a hkrati negotovost, strah v nas zbuja,
ves čas vestalka dobrega in zla.

Ta jo po ustih valja, drug izbruha
kot slabo hrano. Toda z njo tešimo
si večno lakoto duha, borimo
se zanjo: manj pomembna ni od kruha.

Vseh vonjev, barv, okusov v nas zori,
zdaj nas prijazno pa spet srepo gleda,
kdor pridiga ljubezen, kdor mori,

ne bo iskal si boljšega orožja:
vse zmore, pravijo ji tudi božja,
najbolj človeška vseh stvari – beseda.

TRENUTEK 1: VELIKI VOZ

*Veliki voz, v Pračasu iz Praniča,
kot vse veliko, rojen, je zdaj spet
v tišini julijske noči obtičal,
težak od večnosti svetlobnih let.
Ker ljubim te, ne več kot temna sled
sam sebe, z večnostjo ljubezni z njim
se merim: vso te dan na dan živim.*

STANJE 2: OTROŠTVO

Rad kdaj pa kdaj se prepustim pozabi,
vsaj toliko, da duša se spočije,
ko me otroštvo medse spet povabi
v deželo moje prve domišljije.

Rad vanjo stopam, z bosimi nogami
v nebeško roso rišem njene meje,
nekje tam za devetimi gorami,
za morjem, v njej iz najbolj sanjske preje

si spredem svojo pravljico življenja.
A kaj, ko je življenje sklenjen krog:
si noter ali zunaj. Tu začenja

se moja muka, v meni vse kriči:
Vse si že zmožel, vse si bil – kot bog.
– A le v otroštvu, ki je brez moči.

TRENUTEK 2: POLETJE

*Rad leno poležujem v travi, rad
zasanjam se z rokami pod glavó,
nebo, vse globlje in globlje, kot prepad
me vleče k sebi, kmalu, vem, me bo
posrkalo do kraja: v žaru dneva
mi z leske, tik nad mano, vnet škržat
trenutke moje večnosti odštevá.*

STANJE 3: POT

So znotraj nas in zunaj nas poti
čez hribe in doline, čez vsa morja,
a kdaj že v vznožju prvega obzorja
pogled navzgor spodseka nam moči.

A tudi kdor ne zmore, mora čez,
noč ni priložnost, le resničnost briše,
pot kar najprej se pne vse više in više
in zmerom je najbolj nevarna vmes,

ne več na tej, še ne na drugi strani,
prek reke vodi na nasprotni breg,
v gorah navzgor in čez, a prikovani

v previsno steno, vanjo in v večni sneg
pod sabo svojo novo pot vpisujemo.
In zdaj pred njo spet v strahu omahujemo.

TRENUTEK 3: SKORAJ ISTO

*Kot da vse je isto, kot bilo je zmeraj
in da tudi jutri bo tako ostalo,
jutri kakor danes, danes kakor včeraj,
le obraz morda, a čisto, čisto malo,
je bolj zguban, komaj kaj bolj siva brada,
toda čelo ni več soncu ogledalo,
zdaj njegova lastna senca čezenj pada.*

STANJE 4: MOJ OČE

Ko omahujem, oče me obišče.
Moj mrtvi oče. Pride, postoji
na hišnem pragu, si otre oči,
potem odločno stopi na dvorišče

kot kapitan na svoj komandni most
in že v svoj svet odpluje, mimo vrta,
prek njiv do brajd: 'kako kaj letos trta',
ta čudež, ta nezemeljska skrivnost?

Če z njo je kaj narobe, mrk in strog
se vrača, Mojzes, jezen na svoj rod,
ko nanj ga je nahujskal stari Bog.

Ta Bog – goreči grm, rdeči ruj,
je zdaj moj oče, vidim ga povesod,
v obraz mi rdeče prasketa: Spoštuj!...

TRENUTEK 4: ČAS BEŽI

*Koliko poletij sva doslej že užila!
in jih pozabila, tudi sebe v njih.
Zdaj, ko najin svet postaja vse bolj tih,
v njihov hrup in žar bi rada se vrnila,
poslušala pesem najine krvi,
a za mano čriček že drobi svoj stih
v to poletno noč: Tvoj čas beži, beži...*

STANJE 5: NOVO ROJSTVO

V poletje rojen v najbolj mračni dobi,
predolgo sem na dvoje bil razklan,
v temo sem padal, vzpenjal se k svetlobi,
jaz sam zdaj temna, zdaj spet svetla stran.

V svetlobi in temi so tekla leta,
zdaj v novo rojstvo vstajam: tokrat sam
iz sebe, ne iz matere, očeta,
zdaj prvič scela sem, ves tu in tam.

Dan ali noč – to zdaj ni več dilema,
a je bila in z njo sem bil obsojen
živeti le pol sebe, pol sveta.

Zdaj vem: s svetlobo stika se temà
in ista zarja vez je med obema.
Morda sem le pod srečno zvezdo rojen ...

TRENUTEK 5: LJUBEZEN

*Vse bolj in bolj te radovedno gledam:
skrivnostna zgodba najine dvojine
zapisana ti je v očeh, spomine,
še preden to postanejo, besedam
prepuščam v varstvo: pesem ne zbledi.
Samo ne reci, da se sprenevedam:
vse bolj in bolj sem radoveden, kdo sploh si.*

STANJE 6: SIESTA

Na goro dneva sonce se je vzpelo,
visoko dvignilo svoj zlati rog,
svetlobo in žar lijoč vsenaokrog,
da je pod njim vse živo onemelo,

kot na ukaz, v opóldanski počitek.
Vanj tonemo, utrujeni, spočiti,
spojeni z lastno senco, morebiti
že tudi sami senca, bled odlitek,

minljiv odtis v spomin, v zeleno travo,
utrujena podoba sebe samih
v odsekani tišini ptic nad glavo,

ko v naših sanjah zelenijo mesta
in prah spet dviga se po makadamih . . .
O slast miru in sanj: poletna siesta!

TRENUTEK 6: SANJE O VRHU

*Vsak na svoj mitski vrh se ves čas vzpenja,
z njim nad seboj in v sebi se spopada
v previsnih stenah svojega življenja,
ko v steni mu spodrsne, ko že pada,
vrh dviga se, vse višji se mu zdi,
še zadnjič vanj zazre se iz prepada,
obzirno smrt zatísne mu oči.*

STANJE 7: VRAČAM SE

Doma ni več nikogar, ni očeta
ne matere, ni bratov, komaj kdaj
še jaz se vrnem, da doma skrivaj,
skopuh, preštevam svoja mlada leta.

Iz čistega otroštva so skovana
in vsa imajo svoj in moj obraz,
vse bolj in bolj jim ceno dviga čas,
kot zvezde v nébes vame so prižgana.

A vsa so tam, kot dobro, zvesto pleme,
ki ne odtrga se od rodni tal,
bila bi mi, ko sem odhajal, v breme,

in šel sem, hodil, blodil, vso tesnobo,
utrujenost, samoto, dvom spoznal.
Zdaj pot domov je kakor vzlet v svetlobo.

TRENUTEK 7: ČLOVEK ALI SVET?

Vsakdo sam stoji na srcu zemlje,
s sočnim žarkom prebodèn;
in je takoj večer.

*Kdo komu zdaj svoj mir,
Quasimodo, moj ljubljeni poet,
prinaša ali mu ga jemlje?
Kdo še ima srce, jaz ali svet?*

STANJE 8: PESEM

Vse bliže doma misli se držijo,
moj vrh je tu pred mano, tu v svoj hrib
potiskam, Sisif, svojo utopijo,
korak počasen, vse bolj živ utrip.

Vem, pesem je visokogorski cvet,
lahko pozdravi me, lahko me ubije,
drhtim, med nebom in zemljo razpet,
doklér iz mrtve skale ne priklje.

Lep je spomin na prve rosne vzdihе,
a tudi odpadli list, ki s šelestenjem
v jesenski travi in duši obleži,

prebuja pomladansko nežne stihe:
zaljubljen v sizifovstvo, pred življenjem
in smrtjo ne zatiskam si oči.

TRENUTEK 8: POSKUS DEFINICIJE

*Vsi vemo zanj, a kaj sploh je – trenutek?
Je čas, ki ga še pravkar ni bilo
in ki ga tudi pravkar več ne bo?
Je upa poln, nostalgičen občutek,
da nekaj lepega je izpuhtelo,
namig, da smo le zanimiv osnutek,
še sami v sebi nekončano delo?*